

N:o 28.

Af Herr Adelsköld: Om beviljande af ett extra anslag å 20,000 kronor. att användas till aflöning åt fyra kemister, som egde att öfvervaka efterlefnaden af Kongl. förordningen angående försäljning af arsenik och andra giftiga ämnen och varor.

Såsom allmänt bekant, hör man dagligen omtalas förgiftningar, uppkomna genom begagnandet af med arsenikhaltiga färger tryckta tyger, tapeter o. s. v., men äfven genom matvaror och drycker färgade eller försatta med för helsan skadliga ämnen, och ganska säkert är, att en mängd sjukdoms- och dödsfall, hvilkas orsaker icke närmare blifvit utrönta, föranledts af de många giftiga och förfalskade artiklar och förnödenheter, som utbjudas i handeln, till hufvudsakligaste delen importerade från utlandet.

Visserligen har Kongl. Maj:t den 7 Januari 1876 utfärdat en nådig förordning angående »vård och försäljning af arsenik samt andra giftiga ämnen och varor», uti hvilken förordning, i §§ 18, 19 och 20 förbjudes försäljning af med giftiga färger målade barnleksaker m. m., konfektyrer och andra till förtäring afsedda varor, hvilka äro målade eller färgade med giftiga färger, äfvensom tapeter, rullgardiner, tyger med flera varor, tryckta eller målade i vattenfärg som innehåller arsenik, hvarjemte i §§ 31 och 32 anbefalles att allmän åklagare, tullbetjente och jernvägstrafiktjenstemän äfvensom helsovårds- och kommunalnämnder skola »med noggrannhet tillse efterlefnaden af denna förordning», »öfvervaka införseln till riket af arseniksyrlighet och dess transport inrikes orter emellan,» samt »egna sin uppmärksamhet åt undanrödjandet af de vådor, som kunna uppkomma genom sådana varors försäljning och bruk, hvilka äro med giftiga ämnen målade, färgade eller annorledes försatte»; — men för att tillvaron af

dessa gifter och förfalskningar skola kunna bevisas och förordningen tillämpas, fordras noggranna undersökningar, kemiska analyser af de misstänkta varorna, hvilket, då gifterna och förfalskningarna ofta kunna vara ganska svåra att upptäcka, endast kan ske af erfarna kemister — och då inga medel, mig veterligen finnas anvisade för bekostande af sådana analyser, verkställda utaf dertill kompetenta personer, så lärer, tills nödiga medel på ett eller annat sätt för ändamålet gjorts tillgängliga, ifrågavarande nådiga förordning, i hvad den rör försäljningen af giftiga och förfalskade handelsvaror, födoämnen och drycker o. s. v., såsom erfarenheten äfven visat, vara och förblifva en död bokstaf, och landet, såsom för närvarande sker, öfversvämmas af förfalskade och för helsan skadliga lefnads- och andra förnödenheter.

Och under sådana förhållanden skulle man till och med kunna anse denna i sig sjelf, om den strängt tillämpas, goda förordning, snarare skadlig än till gagn, enär allmänheten, som hört förkunnas att en Kongl. förordning finnes utfärdad och gällande, hvilken förbjuder och med straff belägger försäljning af för helsan skadliga varor, helt naturligt under en sådan lag skall anse sig betryggad för all fara, och underlåter vidtagandet af försigtighetsmått som måhända iakttagits, om denna giftförordning icke funnits.

Nu kan visserligen invändas att, hvar och en som ämnar köpa en vara bör på förhand förvissa sig om densamma är förfalskad och skadlig eller ej; men dels måste det i ett lagbundet samhälle anses vara statens pligt att, genom verksamt öfvervakande af att gällande lagar och förordningar tillämpas, skydda den enskilde samhällsmedlemmen, ty om ej detta sker, inträder snart fullkomlig rättslöshet; dels fordras, för att dylika undersökningar skola med noggrannhet kunna utföras, sådana apparater och så rena kemikalier som i allmänhet endast finnas hos kemister och å en del bättre apotek, hvarförutan stor omsorg, mycken vana och skicklighet fordras för att analyserna skola vara tillförlitliga, hvarför dylika undersökningar endast undantagsvis kunna påräknas utförda på landsbygden, och äro, om prof på varorna skola sändas till annan ort för att analyseras, oftast förenade med så många besvär och kostnader, att de sällan torde ifrågakomma, förr än svårare förgiftning inträdt och helsan blifvit obotligt bruten för lifvet.

Jag anser derföre att staten i dessa fall då det gäller det förnämsta af allt — helsan — ja lifvet, bör, likaväl som då det är fråga om brott mot eganderätten och dylikt, på sådant sätt öfvervaka och tillämpa den utfärdade giftförordningen, att den må på ett effektivt sätt uppfylla det dermed afsedda ändamålet att skydda den enskilde samhälls-

medlemmen för faror, hvilka, då de förekomma i alla former och så som nu är stäldt, knappast kunna undvikas, och hvilka genom det lömska sätt hvarpå man för dem utsättes genom samvetslösa fabrikanter och köpmän, skulle kunna förliknas vid lönnmord och bära såsom sådana bestraffas.

Och ett sådant öfvervakande och tillämpning af förordningen kan, efter mitt förmenande, endast ske derigenom att de åklagande myndigheterna här i landet, likasom utrikes, till sitt biträde erhålla af staten tillsatte och aflönade skickliga rättskemister för undersökning af för förgiftning eller förfalskning misstänkta varor af alla slag.

För att detta emellertid må blifva så litet kostsamt för det allmänna som möjligt, har jag tänkt att dessa rättskemister skulle vara kringresande och skyldiga att, mot visst årligt arvode och reseersättning, samt helst andel i böterna för brott emot förordningen, dels sjelfmant utan ersättning anställa undersökningar af till förtullning inkomna eller i handelsbodas och å salutorg utbudna varor, dels på anmodan af allmän åklagare och andra myndigheter, som af Kongl. Maj:t förordnas, kostnadsfritt verkställa analyser af misstänkta varor, dels ock slutligen mot billig ersättning tillhandagå allmänheten med undersökningar och analyser af tyger, mat- och dryckesvaror, kokkärl o. s. v., allt i enlighet med instruktioner och bestämmelser som af Kongl. Maj:t utfärdas.

Med den oerhörda utsträckning tillverkningen och försäljningen af för helsan skadliga varor tagit, fordras emellertid ett stort antal sådana rättskemister för att ifrågavarande lag grundligt och fullständigt skulle kunna tillämpas, och allmänheten betryggas mot förgiftningar, men jag föreställer mig, att, om importörer och försäljare visste att de när som helst kunde öfverraskas af dessa inspektörer och träffas af lagens hand om de brutit mot förordningen, så skulle de iakttaga mera försigtighet vid varornas inköp och göra fabrikanterne ansvarige för inträffande förluster, hvarigenom dessa senare i sin ordning skulle tvingas att upphöra med förfalskningen och användandet af för helsan skadliga tillsatser, och att således ett mindre antal skulle vara tillräckligt.

Jag har därför tänkt mig att antalet af dessa rättskemister skulle, tills vidare erfarenhet vunnits om behovet och deras verksamhet, kunna inskränkas till fyra, med arvode och ersättning för kemikalier och dylikt af 5,000 kronor för hvar och en om året, jemte reseersättning, då statens utgift för dessas aflöning skulle uppgå till 20,000 kronor årligen; hvilket i betraktande af många andra statsutgifter för mindre viktiga ändamål och de stora kostnader hvartill tillämpningen af brottmålslagarna nu i

öfrigt

öfrigt uppgår, samt den större trygghet för förgiftningar och förluster genom förfalskningar, som derigenom, i synnerhet på landsbygden, otvifvelaktigt skulle vinnas, icke kan anses för dyrt.

Jag får därför vördsammast föreslå,

att Riksdagen ville besluta, att ett belopp af 20,000 kronor för år 1878 ställes till Kongl. Maj:ts disposition för att användas till aflöning och ersättning för kemikalier åt 4 stycken rättskemister i och för tillämpningen af Kongl. förordningen af den 7 Januari 1876 angående försäljning af arsenik och andra giftiga ämnen och varor.

Stockholm den 27 Januari 1877.

C. Adelsköld.

N:o 29.

Af Herr C. Adelsköld; Om aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande reglering och förhöjning af teckningslärares löner.

Då betydelsen och nyttan af teckningskonstens bibringande åt det uppväxande släktet vunnit alltmer erkännande och man kommit till den insigt, att en sann humanistisk bildning kräfver ej blott teoretiska, utan äfven estetiska och praktiska kunskaper, samt att ungdomen är i behof af en harmonisk utveckling af såväl kropp som själ, synes det ej vara för tidigt att något mera uppmärksamhet egnas åt våra så kallade öfningsämnen inom läroverken. Bland dessa intager efter min åsigt teckningskonsten ett högt rum, emedan den, om den är rätt anordnad, på samma gång den bidrager till utveckling af ungdomens konst- och skön-